

הרופא לשבורי לב

*'אין דבר שלם מלב שבור'. כפרת האדם נעשית מושלמת רק כאשר ליבו שבור
והוא מתחרט באמת על החטא.*

למה לשבור?

יחזקאל לוקחים את המצה האמצעית ושוברים אותה לשנים. את החלק הגדול מטמינים עבור האפיקומן ואת החלק הקטן אנו משאירים בתוך ה'קערה'.

מדוע שוברים את המצה? ישנם כאלו שיאמרו שזה בשביל האפיקומן, אבל בשביל אפיקומן יכולנו לקחת קצת משני המצות האחרות, מדוע לקחת מצה נוספת ולשבור אותה? מסביר הרבי בהגדה של פסח: "מקדים לפרוס המצה קודם ההגדה, כי ההגדה צריכה להיות על מצה הראויה לצאת בה ידי חובתנו, דהיינו, לחם עני ² פרוסה".

כל מי שמכיר את הסיפור של יציאת מצרים יודע שהמצה מזכירה לנו את הגאולה ממצרים. בליל היציאה, כאשר כל בכורי מצרים מתו, פרעה והמצרים האיצו בעם ישראל לעזוב את מצרים כמה שיותר מהר, ולבני ישראל לא היה את הזמן כדי להמתין עד שהבצק יתפח, ולכן בלית ברירה הם אפו מצות. זכר לכך אנו אוכלים מצה.

אבל ישנו טעם נוסף לאכילת מצה שאותו אנו אומרים מיד בתחילת ההגדה: "הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים". אנו מגדירים את המצה כ"לחם עוני". המקור לכך מופיע בתורה, בספר דברים נאמר: "שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני-כי בחפזון יצאת ממצרים" מסביר רש"י: "לחם עוני", לחם שמזכיר את העוני שנתענו במצרים, "כי בחפזון יצאת" ולא הספיק בצק להחמיץ" (ראה, טזג).

וכדי לזכור את העוני שהיה לנו במצרים בתור עבדים אנו שוברים את המצה כי לעני מצויה רק פרוסה, לא מצה שלמה, וכדי שנוכל לומר את ההגדה, דהיינו, לספר את סיפור יציאת מצרים על חתיכת מצה שבורה אנו שוברים את המצה.

אבל עדיין נשאלת השאלה מדוע לשבור מצה שלימה, וכי לא עדיף לקחת חתיכת מצה שבורה? למה לשבור? הרי לכולנו יש מצות שבורות עד בלי די.

מסביר הרבי בשיחה, שהמצה האמצעית מספרת את כל הסיפור של יציאת מצרים. החלק הקטן של המצה שעליו אנו אומרים את ההגדה מסמל את "תכלית

הקטנות", את המצב הכי שפל שבו עם ישראל היה במצרים בימי העוני והעבדות, ואילו החלק הגדול יותר מוטמן ונשמר לאפיקומן שהוא זכר לקרבן פסח שמסמל חירות ועשירות. דהיינו, המצה האמצעית מסמלת יותר מכל את היציאה "מן המיצר אל המרחב", מהכי נמוך עד להכי גבוה, ולכן דווקא לוקחים מצה שלמה ושוברים אותה. החלק הקטן מסמל גלות והחלק הגדול מסמל את הגאולה האמיתית והשלמה (תו"מ כ"ח עמ' 14 ואילך).

חצי עלי וחצי עליך

אבל עדיין צריך הסבר מדוע שוברים דווקא את המצה האמצעית ולא את הראשונה או השלישית? ההסבר ההלכתי הוא "כי ברכת המוציא² היא על השלמה, ומשום אין מעבירין על המצות צריכה השלמה להיות למעלה" (הגדה של הרבי).

בספרים מובא הסבר נוסף. הגמרא במס' שבת אומרת: "לעתיד לבוא יאמר לו הקב"ה לאברהם בניך חטאו לי. אמר לפניו, רבונו של עולם ימחו על קדושת שמך". הקב"ה יפנה לאברהם ויאמר לו שבניו אינם ראויים לגאולה. הקב"ה ציפה שאברהם שמידתו חסד יבקש רחמים עבור בניו אבל משום מה הוא הצדיק את הדין שמגיע להם עונש. אז הקב"ה יפנה ליעקב שהוא מסמל את מידת הרחמים שגדולה ממידת החסד, "אומר לו ליעקב דהוה לי צער גידול בנים אפשר דבעי רחמי עליהו", אולי יעקב שהיה לו צער גידול בנים ולכן יהיה לו איכפת מהם יותר ואולי הוא יבקש רחמים עליהם, הוא יגן על ילדיו. הקב"ה אומר לו: "בניך חטאו" יעקב נתן את אותה תשובה של אברהם, אם הם חטאו תעניש אותם.

ואז הקב"ה "אמר לא בסבי טעמא ולא בדרדקי עצה", כאומר: הישועה לא תבוא מהסבא, דהיינו אברהם, ולא מהקטן שזה יעקב אבינו. והוא יפנה ליצחק שמסמל את מידת הדין, ויאמר לו "בניך חטאו לי, אמר לפניו רבונו של עולם בני ולא בניך, בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע קראת להם "בני בכורי" עכשיו בני ולא בניך". במתן תורה הם הבנים שלך, ולפתע עכשיו כשחטאו הם בנים של יצחק?

(אנו מכירים את זה מהבית, כשהילד מתנהג יפה הוא הבן של אמא שלו והיא מאוד גאה בו אבל ברגע שהוא מתחיל לעשות בעיות, האישה פונה לבעלה ואומרת: הוא הבן של אבא שלו מתנהג בדיוק כמוך לך תטפל בו)

ואז יצחק אומר להקב"ה: "כמה חטאו, כמה שנותיו של אדם שבעים שנה", יצחק עושה חשבון שלם, עד גיל עשרים אדם נחשב כקטן בבית הדין של מעלה. אם כן נשארו חמישים שנה. חצי מהזמן אלו לילות שבהם האדם ישן ולא עושה שום דבר רע, וכך נותרו עשרים וחמש שנה. מהם צריך להוריד חצי, כי בזמן הזה אדם מתפלל, אוכל והולך לשירותים וכדומה, וכך שנשארו שנים עשר וחצי שנים. יצחק פונה לקב"ה ואומר: בוא ונתחלק "חצי עלי וחצי עליך".

שלושת המצות של ליל הסדר מסמלים את שלושת אבות העולם אברהם יצחק ויעקב, לכן אנו שוברים את המצה של יצחק כדי להזכיר להקב"ה בליל פסח, בלילה שהוא "עת רצון" לגאולה, שהקב"ה ויצחק אבינו הם אלו שלוקחים על עצמם את האחריות לזכות את עם ישראל כדי שיהיו ראויים לגאולה. (שבת פ"ט, ב. "שער יששכר" ניסן, מאמר אגדתא דפסחא אות ה' בשם בעל "שם שלמה").

החוטא השלם

ישנה אמרה החסידית ידועה "שאין דבר שלם יותר מלב שבור". 'לב שבור' זה לא שחלילה אדם שעבר טרגדיה ולכן הוא שבור מאוד, אלא הכוונה היא לאדם שיש בו ענווה והוא מבין שהכל מגיע מהקב"ה. ועל האימרה הזאת אומר הרבי שזה לא סתם 'משחק מילים' שלכן כולם אוהבים את האמרה הזאת, אלא זה דבר המתבטא בהלכה.

וכאן אנו באים לפרשת השבוע 'ויקרא'. אנו יודעים שכל מצוה שיהודי עושה מקרבת אותו להקב"ה, אם זה גבר שמניח תפילין או אישה שמדליקה נרות שבת קודש, אבל יש מצוה שכל ענינה היא בשביל לקרב את האדם לבוראו, וזה מתבטא בשם של אותה מצוה. 'קורבנות' מלשון קירוב כי כל המטרה של הקורבנות היא "לקרב את העולם להקב"ה".

"והנה בנוגע לקורבנות" אומר הרבי "קבעה התורה גדר [?] שצריך להיות ענין השלימות לכל לראש [?] המזבח שעליו מקריבים את הקרבן [?] שצריך להיות שלם, ומזבח שנפגם אפילו פגימה קלה ביותר פסול". דהיינו, אם יש פגימה קלה באחד מאבני המזבח הקרבן שהקריבו עליו פסול, ומיד חייבים להחליף את אותה אבן.

כך גם בדבר שהוא טפל לקרבן "כמו העצים הדרושים בשביל הקרבת הקרבן צריכים להיות שלמים, ועצים שהתלעו אינם ראויים להשתמש בהם להקרבת קרבן על גבי המזבח", אפילו העצים ששמים על האש צריכים להיות בשלימות.

ובוודאי כך הקרבן עצמו, "שצריך להיות בהמה תמימה, ולא כחושה", דהיינו אסור שלבהמה תהיה אפילו מוס קל ביותר, ולא מספיק שהיא תמימה אלא אסור אפילו שתהיה רזה ביותר, כי לבית המקדש צריך להביא את הבהמה הכי טובה שיש.

הכהן, שהוא "האדם המקריב את הקרבן צריך להיות תמים לא בעל מוס", ואת הכול עושים כדי "שיתכפר חטאו של האדם החוטא". ועל פי האמור שכל שמתקרבים לענין הקרבן נוגע יותר ענין השלימות, הרי מובן שהאדם המתכפר על ידי הקרבן צ"ל בתכלית השלימות".

"ובמה מתבטאת תכלית השלימות של האדם המתכפר [?] שבירת הדעת [?] והנה כל זמן שאינו שב ומתחרט בלב שלם היינו שלבו נשבר רק במקצת, ועדיין לא נשבר בתכלית לא הגיע לשלימות אמיתית" (תו"מ מ"ד עמ' 210).

דהיינו, ההלכה הזאת מלמדת אותנו שכדי שהקרבן יכפר צריך שהכול יהיה שם בשלימות: הכהן, המזבח, העצים והבהמה, והכל כדי לכפר על החוטא, הרי שבוודאי החוטא צריך להיות בעצמו בשלימות. מה הפירוש ש"חוטא שלם"? איך בכלל יכולה להיות מציאות כזו? התשובה היא שכשלבנו נשבר בקרבו כתוצאה מכך שחטא והתרחק מהקב"ה, כשהוא בא עם לב נשבר אז הוא האדם השלם ביותר, כי "אין דבר שלם יותר מאשר לב שבור".

בשנה וחצי האחרונות כל יהודי מסתובב עם לב שבור. השנה אנו מבקשים מהקב"ה "הרופא לשבורי לב", שבחג הפסח ירפא את השבר הגדול שקורה מאז ה-7 באוקטובר, וישלח לנו במהרה את אליהו הנביא שיבוא ויבשר לנו על הגאולה

האמיתית והשלמה בקרוב ממש.